

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

CAPVT XI.

Synopsis.

I. Quæ ratione Roma ad Romanam Ecclesiam pervenerit, disputatur. Leo Isauricus Gregorium II. ob novum censum quem à Romanis exigi non sinebat, interficiendum curat. Quis ille census. Edictum deinde de imaginibus deiciendis Roman missum. Omnes Itali conspirant pro salute Pontificis, & Duces sibi eligunt.

II. In Romani Ducis electione, qua fuerint partes Pontificis. Illi licuit quod libuit. Sed iure ordinario hoc populo competeat. Eius sedes Rome constituta, ut pacem Regibus procurat. S. Petrus ut terrenus Deus. Gregorius Italos compefcuit à rebellionem.

III. Conciliatio Græcorum historicorum cum Latinis. Quæ ratione intelligendum videatur quod aiunt Græci, Gregorium ab Imperio abduxisse provincias Italia. Cum Exarcho rediit in gratiam, & ejus auctoritatem Roma quoque restauravit. Leonem non excommunicavit, sed Gregorius III. generalibus verbis.

IV. Leo Imp. Ecclesia Romane patrimonia invasit. Eorum rediit, & Theophane. Qui perperam explicatus ab Alemanno. Eiusdem error in donatione Ludovici Pij explicanda.

V. Pontifices post latifundia invasa, & hæresim Leonis, ejus imperium coluerunt, & Republica curam amplexi sunt; ut patet à Gregorio III. & Zacharia. Exarcho pulso, Aistulfus Rex Roma minatur. Legatus Constantini Copronymi in urbem advenit. Stephanus III. illi se adjungit ad repetendam Ravennam à Longobardis. Auxilium petit ab Imperatore Orientis, sub cuius imperio Roma hucusque stetit. Cum nulla spes præsidij à Græcia, Stephanus arma Pippini implorat.

VI. Immutatio in Romana urbis administratione, post victoriam Pippini, & donationem Exarchatus. Una cum provinciis, Pippinus contulit Ecclesie Romanae Patriatus dignitatem & auctoritatem. Patriatus quoque Romanorum delatus Pippino, electione. Roma duobus Patriicis in solidum subdita. Romano Pontifici, & Regibus Francorum. Probatur Patriaticum collatum fuisse à Pippino, ex Hadriano, unde quoque Patriatus auctoritas ostenditur. Communio Patriatus Romani probatur ex epistolis Pauli Papa.

VII. Plenam administrationem rerum civilium in urbe Roma posthæc Pontifices exercent; ut patet à gestis Hadriani I. Ceterum nondum reverentiam Imperio CP. debitam deposuerant, quod ostenditur ex epistolis Hadriani. Inde petitur ratio cur Patriatus solum collatus fuerit Stephano à Pippino, & vice versa, cur etiam in donationibus mentio Romana urbis facta non sit. Administratio Rom. Pontificum probatur quoque à Ludovici Pij donatione.

VIII. Patriatus Romanorum concessus regibus nostris, æquo iure cum Patriatu Exarchorum; è factis Hadriani, & literis Caroli ad Leonem III. & ex Eginhardo. Populus Rom. sacramentum fidei præstat Carolo Patriico.

IX. Angilbertus Romam à Carolo missus, ut de utriusque Patriatu confirmando cum Leone tracta-

ret. Patriaticum vertunt in dominatum urbis. Quod significatur Lateranensibus picturis, ex conjectura auctoris. Tunc dicitur Leo III. à Romanis Dominus Noster; & Carolus quoque. Cujus esse dicitur civitas Romana, à Paulo Diacono.

X. Ex hoc dominio gradus factus ad Imperatoris titulum. Eum Carolo Pontifex contulit, iure supremi domini, quo potiebatur in Romanam civitatem. Non illum instituit, sed instauravit. Qui socius erat in dominio, de sua dignitate aliquid detrivit. Carolus adoravit. Tunc omnino discessum à Græcorum imperio. Explicatur Theophanes.

XI. Post imperium delatum Carolo, consortium domini remansit. Carolus reos capite damnat Romæ, qui rei erant læsæ majestatis erga Leonem. Consortium quoque probatur à constitutione Lotharii, qui legem condidit Romanis ex auctoritate Papa & sua. Sententia illius legis. Carolus Calvus consortium amovit, & omnibus regibus iuribus cessit, Roma deinceps sub solius Pontificis dominio, è Constantino Porphyrogeneta.

XII. Quibus gradibus Reges Francorum supremum Romana civitatis dominium in Romanos Pontifices contulerint, breviter recensetur. & explicatur donatio Ludovici. Postquam soli Pontifices sine communionem Domini sunt effecti, nomen suum in annorum computationibus adhibuerunt. Omnem auctoritatem secularem à Regibus Francorum trahunt.

I. **I**N enumeranda rerum donatarum serie, Romam ejusque Ducatum consulto omisi; quia vix constat quo pacto Summorum Pontificum dominio adscripta fuerit. Attamen si attentius rerum gestarum ordo expendatur, ad illius arcani cognitionem perveniri poterit. Nicolaus Alemannus id unum sibi expedire visus est, à Carolo non fuisse collatam. Quo autem jure à Græcis ad Romanam Ecclesiam confluerit, omnino dissimulat. Vir doctissimus existimat Carolo accepto ferendam Romani Ducatus donationem. Sed non minor restat difficultas discutienda, de jure Caroli, qui nec bello à Græcis Romanam civitatem, ut ceteras quasdam provincias, repetivit, nec in eam jure Longobardici regni aliquid sibi vindicare potuit. Quare paulò altius historiae series repetenda est, maximè cum illustriores aliquot eventus, nondum satis planè discussi, occurrant. Leo Isauricus Constantinopolitanus Imperator, infensus Gregorio II. non ob novas opiniones, sed quòd novum censum agi in Romana provincia non pateretur, eum per Marinum Spatharium Ducem Romanum, deinde verò per Paulum Patriicum & Exarchum interficere curavit. Sed impius conatus auxiliis Longobardorum & Spoletanorum elusus est. Censum ille, cujus exactionem Gregorius impedivit, erat capitatio ei similis quam Sicilia & Calabria indixit; de qua hæc sunt Theophanis verba: φέροις κεφαλικούς τὰ πρῶτα μέρεϊ Σι-

ratoris nomine, Exarchi persolvebant. Ludovicus enim de iis pensionibus, censibus, & donationibus loquitur, conceptis verbis, quæ Reges Longobardorum à Tuscia & Ducatu Spoletano exigere soliti erant, quas à regio Longobardici regni ærario recidit, & Romanæ Ecclesiæ liberaliter dedit.

V. Latifundiorum & patrimoniorum capiones ab hæreticis Principibus profectæ non abalienarunt Pontificum animos quin Imperij majestatem colerent; ut patet ex epistola Gregorij III. ad Bonifacium, quæ data est imperante Domino piissimo Augusto Leone, imperij ejus anno vicefimo tertio, sed & Constantino Imperatore ejus filio anno vicefimo. Stephanus quoque Patritius & Dux Romanæ civitatis celebratur sub Gregorio III. & initiis Zachariæ. Hic Pontifex quatuor oppida, quæ à Romano Ducatu Longobardorum Rex Luitprandus avulserat, restitui impetravit, adjecto viginti annorum fœdere. Ticinum profectus, iterum exorato Rege, infestas Longobardorum copias à finibus Ravennatum ab Eutychio Patritio & Exarcho rogatus avertit, atque duas partes territorij Cæsennatis à Longobardis invasi reipublicæ restituendas obtinuit; tertia parte pignoris jure retenta, donec Legati redirent, quos Constantinopolim Rex Longobardorum miserat. Non potest liquidius demonstrari retentam hac tempestate à Summis Pontificibus Imperij curam, & imperatorios magistratus Ravennæ & Romæ rebus administrandis præfuisse; ita tamen ut spes omnis conservandæ Italiæ in summa Pontificis dignitate collocata esset. Quare Zachariæ iterum laborandum fuit adversus Rachim Regem Longobardorum, Romanæ provinciæ infestum; quem oratione sua exiit armis & sceptro, & ad monachicam vitam amplectendam impulit.

Anastasius in vita Stephani III. Sine jurisdictione exortione hanc Romanam, vel subiacentia in casibus subdere indignanter asserbat.

Anastasius in vita Stephani III. Contendit Romanam Joannem Imperatoris Silentiaris, deferens eidem sanctissimo Pontifici regiam jurisdictionem simulque & alia ad nomen prædicti Regis unquam detulit adhortatione uxorem in possessionem, ut Reipublica loca

exercitu instructus quantocyus adventet ad tuendas Italiæ provincias urbemque ipsam. Cum autem nulla spes præsidij è Græcia superesset, unicum salutis subsidium Stephanus censuit Gallicanæ pietatis arma implorare. Cernens, inquit Anastasius, ab imperiali potentia nullum esse subveniendi auxilium; tunc decessorum exemplo, Regem Francorum suis literis ad auxilia mittenda sollicitavit. Huc usque Romana civitas, licet calamitatibus belli vexata, imperium Constantini Copronymi agnovit.

V I. Pippini de Aistulfo victoria, & collatus Romani Ecclesiæ Exarchatus, status Romani Ducatus immutatus. Si tabulæ fœderis in Carisiaco icti à Stephano cum Pippino extarent, non esset laborandum de conditionibus, quas tamen ex eventu colligere licet. Monui libri primi capite ultimo, à Stephano & Proceribus Romanis Patriciatum Romanum Pippino & ejus filii collatum, ut vice versa Pippinus Stephano Exarchatum sponndit. Non opus est verborum circuitu. Pippinus non solum provincias Ravennæ subjectas, sed etiam omnem Exarchorum dignitatem & imperium Romanæ sedi contulit; quod Romanæ quoque civitatis administrationem complectebatur, quæ summæ jurisdictioni Exarchorum parebat. Pippinus quoque Patriciatum Romanum suscepit, id est, consortium imperij in Romana urbe & provincia. Quod in hac calamitate Romani liberum sibi esse putarunt, propter necessitatem defensionis, sine injuria Constantinopolitanorum, ut inferius dicitur. Itaque duobus in solidum Patriciis exinde Roma paruit, quod deinde continuatum est sub Imperatoribus Occidentis, ut statim dicam. Hac nova animadversione res alioqui obscura poterit illustrari. Quod quidem aperiens erit ex quotidiano usu alienationum patrimonij regij, quibus sæpissime redditus annui tantum & jurisdictione ordinaria transferuntur; sed aliquando etiam Ducis vel Comitis dignitas unâ cum imperio confertur. Hujus generis erat Pippini munificentia. Non enim solas provincias & civitates, sed solidam Exarchatus seu Patriciatus dignitatem contulit. Cujus rei testis est Hadrianus I. qui à Carolo postulavit ne Ravennianos vel Pentapolenses, ad se commeantes, sine pontificis literis susceperet; & si qua de re conquererentur, ad iudicium Romanæ sedis eos remitteret; ut integer & illibatus permaneret Patriciatus à Pippino collatus. Sed præstat integrum locum describere, ex quo id constabit quod proposui; & præterea quæ tunc esset Patriciatus significatio, nempe

Hadrianus ep. 85
Cod. Carol.

summum imperium cum dignitate conjun-
tum. Sed quæsumus vestram regalem poten-
tiam, nullam novitatem in holocaustum quod
B. Petro sanctæ recordationis genitor vester ob-
tulit, & vestra excellentia amplius confirmavit,
imponere satagat: quia, ut facti estis, honor Pa-
triciatus vestri à nobis irrefragabiliter conserva-
tur, etiam & plus amplius honorificè honoratur.
Simili modo ipse Patriciatu B. Petri fautoris
vestri, tum à sanctæ recordationis Domino Pip-
pino magno Rege genitore vestro in scriptis in
integro concessus, & à vobis amplius confirma-
tus, irrefragabili jure permaneat. Patricij di-
cti, illo seculo, & superioribus, qui provin-
cias cum summa auctoritate sub Principum
imperio administrabant. Hinc Narses
Patricius in Italia, apud Iustinianum; Sa-
lomon Patricius Africæ, apud Victorem
Tunnunensem; Priscus Patricius Orientis,
apud Gregorium M. & alij apud auctores,
quorum testimonia sunt notissima. Ejus ge-
neris fuit Patriciatu uterque Romani Pon-
tificis & Regum Francorum. Communio
hujus Patriciatu patet ex epistola Senatus
populique Romani ad Pippinum, qua juxta
Regis illius monita profitentur se fideles ser-
vos esse Romanæ Ecclesiæ & Pauli Papæ,
quemadmodum se fideles Pippini inscribunt.
Ex eo etiam manavit quod Paulus Papa ait
Spoletanum Ducem ejusque Satrapas in
fide B. Petri & Pippini sacramentum præ-
buisse.

Epist. 11. & 16. in
Cod. Carol.

Anastasio in vita
Hadriani I. Ec-
clesiæ quæ ele-
ctus est, rever-
tere jussit illas
hinc Romæ ve-
luntate Clero,
quæ de militi-
a in exilium ad-
tulerunt D. Ste-
phanus missi in
Pasta Cubicu-
lari. Sed & reli-
quæ quæ in archi-
cubiculari mancipia-
n in exilium erant,
alij fecit.

V II. Itaque post ista tempora plenam
in rebus civilibus administrationem Romæ
Pontifices exercuerunt; nisi rebellionum
moribus aliquando impediuntur. Vnde
statim atque Hadrianus I. electus fuit,
quosdam proceres exilio damnatos per tu-
multum revocavit in urbem, alios è carce-
ribus dimisit, teste Anastasio. Deinde cum
de Sergij Secundicerij nece ulciscenda age-
retur, Primates Ecclesiæ, & judices mili-
tiæ, Hadrianum adierunt, enixè rogantes
ut de reis quæstionem fieri decerneret.
Quorum alij quidem erant adscripti clero,
alij è laïco ordine, & inter ceteros Leona-
tius Tribunus. Tunc, inquit Anastasius, præ-
fatus sanctissimus Presul, precibus judicum uni-
versique populi Romani, jussit contradere ante-
fatum Calculum Cubicularium & prænominatos
Campanos Prefecto urbis, ut more homicidarum
eos coram univervo populo examinaret. Auctor
verò nefandæ illius cædis Paulus Cubicu-
larius, Ravennæ tanti facinoris pœnas luit.
Ceterum non dissimulandum est, Pontifi-
ces ea tempestate nondum ab Imperatorum
majestate colenda recessisse, & iisdem
conditionibus cum illis egisse quas Exar-
chi & Patricij olim implebant. Id colligi-

tur ex eo quod Hadrianus pœnam capitis
à Paulo amoliri cupiens, illi exilium indi-
xit, deportarique in Græciam jussit; sed
plenam criminis indulgentiam, & depor-
tationis locum, ab Imperatoribus postula-
vit: quamvis literæ perlatae non fuerint,
dolo Ravennatis Episcopi. Adscribi fecit sug-
gestionem suam Constantino & Leoni Augustis
magnisque Imperatoribus, inquit Anastasius,
significans de ipsius Sergij cæci impia morte, at-
que deprecans eorum Imperialem clementiam ut
ademendationem tanti reatus ipsum Paulum sus-
cipi & in ipsis Græciæ partibus in exilio manci-
patum retineri præciperent. Extat in Actis sep-
timæ Synodi ejusdem Hadriani epistola ad
Constantinum & Irenem, qua illos ran-
quam dominos verbis quàm submissis affa-
tur, ut dubitari non possit quin supremum
imperium Principum Constantinopolita-
norum agnoscerent. Vnde patet ratio cur
Pippino à Romanis collata fuerit sola Pa-
triciatus dignitas, vicissimque Pippinus
Stephano solum Patriciatum contulerit,
non autem regium vel imperatorium no-
men; quoniam, ut dixi, nondum Græcorum
jugum omnino deposuerant; ideòque
iisdem dignitatum titulis utebantur quos
Imperatores conferre solebant. Eadem ra-
tione in donationibus Pippini, Romæ nulla
mentio facta est, quia sine injuria Imperij,
ejus urbis proprietatem in Romanum Pon-
tificem specialiter transcribere non pote-
rat, quemadmodum ceteras Exarchatus
provincias, quas jure belli à Longobardis
eripuerat; invalidis ad ea bella suscipienda
& recusantibus Græcis. Itaque fatius visum
est Patriciatu collato, imperium Exarcho-
rum in ceteras provincias, & per conse-
quentiam in Romanam civitatem, ejusque
Ducatum, transferre; majestate Imperij
Orientalis non omnino læsa. Hoc suum
esse consilium Pippinus satis docuit iis lite-
ris quibus post collatum Exarchatum, Se-
natum Populumque Romanum monuit ut
constantiam fidei suæ B. Petro & Paulo
Pontifici demonstrarent. Præter eas proba-
tiones quæ petuntur ex historia, Ludovicus
Pius, in donationis instrumento, satis tes-
tatur ante sua tempora possessam à Ponti-
ficibus Romanam provinciam, non solum
à Leone, cui concessam à Carolo vir doctis-
simus putavit, sed etiam ab aliis. Etenim
Paschali I. qui Leonem exceperat, Concedo,
inquit Ludovicus, per hoc pactum confirma-
tionis nostræ, sicut à prædecessoribus vestris us-
que nunc in vestra potestate & ditione tenuistis
& disposuistis civitatem Romanam, cum Ducatu
suo &c. etsi non omnino anxie de variis ad-
ministrationis gradibus sollicitus fuerit.

Ep. 16. in Cod.
Carol.

VIII. Restat ut aliqua dicamus de Patriciatu Pippini & Caroli. Superius observatum est ex Hadriani epistola, utrumque Patriciatum æquali gradu stesisse. Nec profecto ulla ratio evincit cur novam Patriciatum significationem comminiscamur, alienam ab ejus seculi usu, ut de Regum nostrorum dignitate & auctoritate detrahamus. Quare iterum dico, merus Patriciatu Romanorum Pippino à Stephano & Romanis per electionem collatus est, quo defensio & patrocinium Ecclesiæ Romanæ præcipue continebatur, (qua de re alibi dixi) sed præterea etiam integra & solida Patricij dignitas & auctoritas. Hoc professi sunt Romani, quando Carolum à Papiæ obsidione Romam advenientem, veluti Exarchum & Patricium susceperunt: *Obviam illi ejus sanctitas (id est, Hadrianus) dirigens venerandas cruces, id est, signa, sicut mos est ad Exarchum aut Patricium suscipiendum, cum cum ingenti honore suscipi fecit.* Post obitum Hadriani, Leo III. statim à pontificatu suscepto, suæ electionis certorem reddidit Carolum, & obedientiam illi atque fidelitatem spondit; ut docent Caroli literæ ad Leonem, apud Alcuinum.

Vide lib. r. c. 11.

Anastasius.

Carolus ad Leonem ep. 84. apud Alcuinum.

Perfectus excellens, & audita decretali chartula, valde, ut fateor, gavisus sum, seu in electionis unanimitate, seu in humilitate vestre obedientia, & in promissione ad nos fidelitate.

Nicolaus Alemannus legi vult ad nos, nullo sensu, & contra codicum fidem.

Eginhardus in Annalibus ad an. 794.

Ep. Cur. ad Leonem.

Angilbertus vestre sanctitatis directioni, ne ex collatione munus conferat quidquid ad exaltationem sanctæ Dei Ecclesiæ, vel ad stabilitatem honoris vestri, vel Patriciatu vestri firmitatem, necessarium intelligeretur. Sicut enim cum beatissimo prædecessore vestro sanctæ paternitatis pactum inq., sic cum beatissimo vestro etiam p. dei & caritate inviolabile factu servare desidero. Frustra hic Alemannus, sanctæ Paternitatis, que

N. Leo Papa. illinc, D. N. Carolo Regi. Nicolaus Alemannus existimabat aliquid arcani hac tabula significari, scilicet translationem Imperij ad Carolum, & restitutionem Leonis in sedem suam. Goldastus censuit historiam rei gestæ insinuari, nempe electionem Papæ, & vexillum Patriciatu ab eo missum ad Carolum. Mea verò conjectura hæc est, innovationem quæ post colloquium Angilberti cum Leone in Romanæ civitatis imperio accidit, hac tabula posteris designari. Patriciatum enim uterque, Leo & Carolus, in dominationem verterunt, & supremæ jurisdictioni quam exercebant, proprietatem & dominium Urbis adjunxerunt. Hæc est *honoris stabilitas*, & *Patriciatu firmitas*, de qua constituenda consilium iniri volebat Carolus. Nullus Pontificum ante Leonem III. *Dominus Noster* inscriptus est, ut fatetur Alemannus. Post illum, eo titulo in scriptis & in acclamationibus Pontifices *Domini Nostri* apud Romanos audire cœperunt. Ad perpetuam hujus rei memoriam, nomisma quoque cum est: in cujus altera facie simulacrum Petri cum clavibus humero impositis, in averfa hæc inscriptio expressa est, *D. N. Leoni Pape.* Titulus dominij vetat ne Leoni I. tribui possit, ut placuerat Illustrissimo Annalium conditori. *Dominus* quoque dicitur Carolus in hac inscriptione. unde fluxit ut Paulus Diaconus, cum breviationem Festi Carolonondum Imperatori dedicaret, *Romuleam vestram civitatem* diceret.

X. Hic dominij titulus Leoni & Carolo adscriptus, gradus fuit ad Imperij dignitatem adipiscendam. Quod accidit post quatuor annos. Cum enim Romam se Princeps contulisset, ut injuriam illatam Leoni ulcisceretur, vicem tanti beneficii Leo rependens, ut loquitur Theophanes, Carolum Imperij corona auxit. Id factum die Natalis Domini, inter Missarum solennia, cuncto Romano populo acclamante: *Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita, victoria.* Quæri solet magna contentione, quis Imperium Carolo contulerit. Duobus verbis Anastasius eam controversiam dirimit: *Ab omnibus constitutus est Imperator Romanorum.* Sanè ut diffidentum non est tanti momenti negotium sine consensu populi Romani, cujus maxime intererat, confici non debuisse, ita negari non potest quin præcipue partes essent Romani Pontificis; non solum ratione unktionis & sacræ inaugurationis, sed etiam ratione novæ auctoritatis quæ tunc Carolo conferebatur. Itaque verè dici potest, Leonem III. contulisse dignitatem imperatoriam Caro-

est verus Leo, ma-
tat in fensu, ut
Carolus dicitur
solum per arma
fuisse Hadrianus,
non autem filius
sperantem de do-
ce sperantem in
locis.

Nicol. Ann. 794.
lib. r. c. 11.

Paulus Diacon. a
ep. dedit. 108.
Et præterea
rati vestre
macta ep.

Theophanes in
Chron. d. 108.
X. Augusti
dicitur inq. ad
d. 10. Augusti
Eginh. ad an.

Anastasius in
Leoni III.

lo: quam non instituit de novo, sed jure su- premi domini, quod Romae obtinebat, in ruderibus antiquae urbis latentem restauravit. Qua in re de suo quoque aliquid contulit. Etenim qui antea consortes erant & socij ejusdem domini, nunc inaequali foedere conjungi videntur in detrimentum aliquod pontificiae dignitatis. Quare statim post illam renuntiationem Carolus à Leone Pontifice more antiquorum Principum adoratus est; ac deinde, omisso Patricij nomine, Imperator & Augustus appellatus; ut observat Eginhardus. Adoratio illa pro hominum conditionibus varia. Infimae sortis homines purpuram Principis, aut pedes, hi manus, pro sua quisque dignitate, Patricij verò pectus, deosculabantur. Leo pectoris vel etiam oris osculo novam Augusti dignitatem prosecutus est. Et Carolus ipse, ut splendorem sibi adjectum testaretur, omisit Patricij nomen, & imperatorium assumpsit. Tunc aperte professi sunt Romani se ab Imperio Graecorum discessisse. Quae ratio Theophanem impulit ut scriberet ab eo tempore Romam ad Francorum potestatem redactam: *ἡ πόλις τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν βασιλέων τῶν ἡμετέρων ἐξουσίαν ἔσχετο*.

XI. Attamen consortium domini obligatum non est, etsi accessione dignitatis in Carolo pontificia majestas aliquo pacto premi videretur. Quare post Imperium susceptum Carolus ut *majestatis lese* reos capere damnavit Romanos illos qui vitae Leonis insidiati erant. Quae sententia summum Leonis in urbem imperium suumque sancivit; maxime cum precibus Leonis poenam damnatis condonasset. Consortium quoque domini probatur luculentissime ex constitutione Lotharii Imperatoris, qua prudentissime cavet ut populus Romanus delectum unius legis faciat, ex cujus praescripto judicia peragi possint. Perturbata enim erat ratio judiciorum ob multitudinem populi è variis regionibus in urbem confluentis, qui Longobardica, Francica, vel Romana lege, pro suo quisque arbitratu, nunc hac, deinde illà judicia reddi contendebat. Praecipit ergo Lotharius, ut quam legem ex illis populus selegerit, ejus praecpta sequeatur; cujus violatae poena illi infligetur *per dispensationem Pontificis & nostram*, inquit Lotharius. Carolus Calvus Imperator à Ioanne VIII. renuntiatus, consortium illud amovit anno octingentesimo septuagesimo sexto, solidumque jus in civitatem Romanam sedi apostolicae tribuit. Vnde post aliquot annos conquerebatur Eutropius Presbyter Longobardus, jura & consuetudines regni à Carolo in

Pontifices transcripta; adeo ut qui vice Imperatoris praefectus erat Romanis, tunc illis subiectus esset. Quare eleganter Constantinus Porphyrogenneta Imperator CP. juxta seculi sui statum scripsit circa annum nongentesimum decimum quartum, triginta annis post Caroli Calvi liberalitatem, à Romano Pontifice Romano jure domini teneri; *ἰδιουχτορίας ἔχει τὸ δεσπότης καὶ κυεῖας τῆς πόλεως καὶ γὰρ Πάππας*.

XII. Ceterum non est praetermittenda gravis difficultas quae oritur ex donatione Ludovici Pij; qui nihil sibi auctoritatis neque in Romanam provinciam neque in ceteras reservavit, praeter solas preces & *intercessionem* suam erga Pontificem, si quis à iudicibus oppressus ad se confugeret. Sed nostrae sententiae hoc nihil adversatur, quin potius Regum nostrorum pietatem commendat. Etenim Pippinus Patriciatum Ecclesiae Romanae contulit, id est, supremam administrationem, reservato sibi quoque Patriciatu suo. Carolus Magnus ex foedere cum Leone inito, dominium administrationi adjecit, dominio quoque sibi in solidum retento, absque usufructu: quod illi cum Imperatoris dignitate magis confirmatum est. Ludovicus communionem exercendae jurisdictionis, quam in gravibus saltem causis, patris exemplo, exercere potuisset, ab Imperio removit. Solum supererat jus regni, id est, potestas condendae legis, & fidei sacramento firmata praestatio, qua Lotharius usus erat. Hoc domini consortium, quod in hoc articulo superesse videbatur, Carolus Calvus in Romanam sedem summa liberalitate contulit. Inde fluxit mos ille adnotandi Pontificum annos in subscriptionibus diplomatum. Antea enim solis Principum annis temporum ratio constabat, juxta Novellae Iustiniani praescriptum. Quod secuti sunt omnes Romani Pontifices in actis publicis usque ad Carolum Magni inaugurationem. Tunc enim substituerunt Orientalibus, Occidentalium Imperatorum annos, non adhibita sui pontificatus annorum computatione. Sed post seculum nonum, jure illo regio usi sunt Romani Pontifices in suis diplomatibus. Etsi enim Iudaeorum Pontifices ea praerogativa fruerentur ut eorum nomina in actis publicis adnotarentur, idemque jus obtinerent olim Sacerdotes Augustales Nicopoleos, ut docet Arrianus; at tamen penes Christianos solis Imperatoribus hoc dabatur, donec Pontifices Romani hoc quoque jus sibi vindicarunt, postquam soli supremo urbis Romanae dominio potiti sunt. Quare constanter asserere licet, quid-

non est personarum illis jura regni, & consuetudines illas. Intra Constantina illa consuetudo, quae voluerunt. Constant. Porphyrog. l. 2. de Thema.

Eginh. in Annal.

Theophanes in Chronico.

Eginh. in Annal.

Lib. 1. Leg. Longob. l. 17.

Arrian. l. 1. Discret. Episc. c. 19.

Eutropius Presbyterus renovavit potestatem cum Roma.

Lib. 1. Macchab. de Simone Pontifice & de rebus gestis eius. c. 19. & de rebus gestis eius. c. 19.

quid juris, dignitatis, & auctoritatis civilis & publicæ, in Italiæ provinciis, Romanæ Ecclesiæ competit, à Regum Galliæ munificentiâ profectum: qui jure patrocini ad ejus quoque auctoritatis, quemadmodum etiam ad supremæ jurisdictionis spiritualis tuitionem, tenentur. Nemo itaque Principibus nostris invidere debet, si erga nos, nostraque, sedes apostolica indulgentius se gerit, antiquis hujus regni moribus, quæ ad salutem Ecclesiæ Gallicanæ conferunt, prudenter connivendo.

CAPVT XII.

Synopsis.

I. Agitur de donatione facta Constantini, ut consilium commenti expendatur. Card. Baronius putat à Græcis confictam. Quod refellit vir eruditus, qui Joanni Diacono tribuit hoc figmentum sub Othone primo. Hujus conjecturæ rationes. Schismaticus fuisse existimatur vulgò hujus Edicti interpolator.

II. Ex sententiâ auctoris, erat potius Romana Ecclesiæ studiosissimus. Non refert acceptam Constantino primatus auctoritatem, sed Christo. De illo primatu hic decernitur ad executionem legis divinæ. exemplo Phœce, Valentiniani, & Justiniani. Leo IX. & Petrus Damiani utuntur hoc Edicto ad probandum principatum spiritualem æquè ac terrenum.

III. Probabile est interpolatum mandato Pauli Pape, adversus Græcos. Disceptatio Legatorum Pontificis & Imp. CP. coram Pippino. Tria capita hujus Edicti adversus Græcos. Primum, donatio Italia & Occidentis à Constantino. Quæ explicatur.

IV. Secundum caput reprimit fastum Patriarchæ CP. Non ex imperitia, sed astu, tribuitur Constantino dignitas patriarchalis Ecclesiæ Constantinopolitana, juxta mentem Græcorum mediæ ætatis. Sed Romana illi præferitur, & ceteris. Tertio capite, iudicium in rebus discipline & fidei tribuitur Romano Episcopo.

V. Stylus Edicti non alienus ab ætate Pauli. Donationis illius meminit Hadrianus I. octo annis post Paulum. Extat in Collectione Isidori eodem seculo. Eam allegant Hincmarus & Ado, ante Othonis I. tempora.

VI. Otho III. ait à Ioanne Diacono confictum Edictum. Quis fuerit ille Ioannes, ex sententiâ Freheri & Card. Baronij. Probabile est hoc Edictum obiectum Carolo Calvo. Expenduntur verba Othonis de dilapidatione quam Pontificibus objicit.

I. **Q**UOD unum superest, de donatione Constantini pauca dicenda sunt; non ut eam à Constantino abjudicem, cum à præclaris viris confossa & profligata sit, sed ut meam sententiam de consilio auctoris promam. Illustrissimus Baronius existimavit hoc Edictum à Græcis confictum, ut Romanæ Ecclesiæ principatum ab Imperatore constitutum, non autem à Christo D. N. probarent. Sed illam tanti viri conjecturam refellit vir eruditissimus Ioannes

Morinus variis argumentis, illoque præcipuè, quòd superior illa jurisdictio Papæ in ceteros Patriarchas, à qua tantopere sunt alieni recentiores Græci, hoc Edicto constituta sit, in quam sententiam laudatur à Leone IX. adversus Michaëlem Patriarcham Constantinopolitanum. Deinde hoc Edicto jura Orientalium Imperatorum in provincias Occidentis convelluntur, ut nemo suspicari possit profucum fuisse à Græcis in suorum Principum manifestam perniciem. His addit, centum & quinquaginta annis antequam à Theodoro Balsamone transcriberetur hæc donatio, laudatam fuisse à Latinis, nempe à Leone IX. anno MLIV. à Damiano anno MLXII. ab Anselmo Lucensi, & ab Ivone. Quare ipse existimat à Græcis quidem non esse confarcinatum hoc Edictum, sed à Ioanne Diacono in gratiam Ottonis Imperatoris & Teutonicorum; tum ut paulatim beneficia Regum Francorum, quibus Teutonici erant infesti, injecta mentione Constantini delerentur ex hominum memoria, aut collata cum illius munificentiâ, præ tenuitate obsolescerent; tum ut Pontificum electio ipsorumque rationes omnes ab Imperatorum arbitrio penderent. Ioannem Diaconum auctorem hujus figmenti fuisse docet è diplomate Ottonis III. Imperatoris, cujus hæc sunt verba: *Hæc sunt enim commenta ab illis ipsis (id est, Pontificibus) inventa, quibus Ioannes Diaconus, cognomento Digitorum mutus, Preceptum aureis literis scripsit sub titulo Magni Constantini, longa mendacis tempora finxit. Hæc sunt etiam commenta quibus dicunt quendam Carolum S. Petro nostra publica tribuisse.* Rectè autem aliquot difficultatibus satisfacit, ut asserat Ottoni III. illud diploma, de quo controversiam moverat Cardinalis Baronius. In tempora verò Ottonis I. id est in annum DCCCCLXIII. conjicit hunc Ioannem Diaconum; quòd tunc Ioannes XII. pontificia sede ab Ottonne dejectus, injuriam suam ultus est adversus quendam Ioannem Diaconum, naso, lingua, & duobus digitis truncatum; quem designare videtur diploma Ottonis, mutilos digitos tribuendo auctori supposititij Edicti Constantiniani. Sed conjectura ista repugnat tum Ottoni I. qui liberalitates Regum Francorum noluit obliterari, cum eas disfertè privilegio suo confirmavit; tum ipsi Ottoni III. qui donationem sub nomine Constantini publicatam, non ab aliquo jurium regionum studioso, sed à viro Romanæ Ecclesiæ commodis addicto interpolatam fuisse profitetur.

II. Ego verò, ut antiquitatis ecclesiasticæ

Diplomate Ottonis III. editum ab Anselmo Lucensi, & Ivone Frisero, & Ivo à Barrois, & alii. 1191. f. 44.

Luzipardus